

שיעור 5: קישוריות

בכל קבוצה מודגשת **מילת קישור**. הקיפו את המילה שהמשמעות שלה יוצאת דופן.

1. א. בעבר היו הרבה חקלאים, **בָּרֵם** היום חלק גדול מהאוכלוסייה עוסק בטכנולוגיות.
ב. כשהייתי במסעדה, ביקשתי מרק, **אוֹלֵם** קיבלתי סלט ירקות.
ג. המורה אמרה לנו שלפני פורים יהיו לנו כמה ימי תחפושות, **וּלְפִיכָן**: הייתי מאושר.
ד. ביקשו שנלבש חולצות לבנות, **וּבְכָל זֹאת** תלמידים רבים לבשו חולצות צבעוניות.

כאשר אתם רוצים לציין **סיבה**, הקפידו לומר **מאחר ש** (ולא "מאחר ו"), **היות ש** (ולא "היות ו"). נוסף על כך, **אין לצרף ש למילת שאלה** (אין לומר "למה ש").

2. א. הגעתי למקום הרביעי בתחרות, **הוֹאִיל וְלֹא** התאמנתי מספיק. בטכנולוגיות.
ב. **מְאַחַר** נְשִׁירַד גֶשֶׁם, הוּחַלַט לַבְטַל אֶת הַטִּיּוֹל.
ג. המפות בחנות הזו יקרות מאוד, **נְשִׁן** הֵן יוֹצְרוּ בעבודת יד.
ד. אימא שלי ביקשה ממני **נְשִׂאתקֶשֶׁר** אליה מיד.

כאשר אתם רוצים לציין **זמן**, הקפידו לומר **כש** או **כאשר** (ולא "ש"). שימו לב, מילת הקישור **ש** עונה על השאלות "מה" ו"איזה", והיא **איננה** מציינת זמן. נוסף על כך, **אין לצרף ש למילת שאלה** (אין לומר "מתי ש").

3. א. **כְּאֲשֶׁר** הגיע יום השואה, הגיע לכיתה שלנו סבא של אחד התלמידים וסיפר את סיפור חייו.
ב. צפיתי אתמול בסרט **נְשִׂאבֵא** שלי צילם כשהיה בר-מצווה.
ג. **כְּנִשְׁנִיעַ** לגשר – נעבור אותו.
ד. צפיתי בסרט פעולה **בְּזִמַּן** נְשִׂאחֵי הַקֶּטַן צִפֵּה בתכנית לילדים.

מצאו את הטעויות במשפטים שלפניכם, סמנו אותן, ותקנו אותן.
(אין צורך לכתוב את המשפט מחדש.)

1. חשבתי על אימא שלי ששמעתי את השיר ששר אריק איינשטיין.

התיקון: _____

2. אני לא אוהבת שאומרים לי מה לעשות, היות ואני ילדה עצמאית.

התיקון: _____

3. אימא: מתי תחזור הביתה?

יונתן: מתי שתסתיים המסיבה.

אימא: אתה רוצה שאבא יסיע אותך למסיבה?

יונתן: לא. מאחר ואבא של תמיר מסיע אותנו, אצטרף אליהם.

התיקונים: _____

מיינו את מילות הקישור שלפניכם לפי המשמעות שלהן.

כָּשׁ • לְפָנַי שֶׁ • מְאַחַר שֶׁ • לְפִיכֶן • לְבִסּוֹף • בָּרָם • כִּי • אַחֲר־כֵּן •
אוֹלָם • הוֹאִיל וְ • שֶׁ • בְּכָל זֹאת • שֶׁכֵּן • כְּאֲשֶׁר • תְּחִלָּה •
אֶךְ • לְכֵן • כְּתוֹצָאָה מִכֵּן • מְפָאֵת • בְּשָׁל

זמן	
ניגוד	
תוצאה	
סיבה	

איזו מילה לא העתקתם? _____ מה היא מציינת? _____

1. גמר עליו את ההלל

משמעות: שיבח אותו מאוד, ללא הסתייגות.

דוגמה: המרצה סיים את ההרצאה, והקהל שהיה נלהב מאוד, **גמר עליו את ההלל**.

משפט שלכם

2. גמר אָמַר

משמעות: החליט החלטה נחושה.

דוגמה: גדי חלה במחלה קשה ונאלץ להיעדר מהלימודים שבועות ארוכים. החברים **גמרו אומר** ללכת לבקר אותו כל יום עד שיחלים ויחזור לכיתה.

משפט שלכם

3. גָּבַה לְבוֹ

משמעות: התגאה.

דוגמה: לאחר שהתמנה לתפקיד בכיר בתנועה, **גבה ליבו**, והוא החל להתנשא על חבריו הישנים.

משפט שלכם

4. הגיעו מים עד נפש

משמעות: המצב נעשה בלתי-נסבל.

דוגמה: הפעם החליטה המורה להעניש את התלמיד, כי הגיעו מים עד נפש.

משפט שלכם

הידעתם?

אנציקלופדיה

מכונה גם **ספר**

האשכולות.

יש האומרים **איש**

אשכולות בדומה

למילה **אשכול**

(של ענבים). חשבו

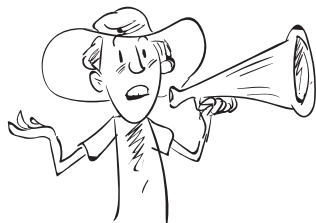
מדוע.

5. איש אשכולות

משמעות: מי שיש לו ידיעות רבות בנושאים רבים.

דוגמה: שמעון פרס, נשיא המדינה לשעבר, היה **איש אשכולות**. הוא היה בקי בנושאים רבים במגוון תחומים

משפט שלכם

6. קול קורא במדבר

משמעות: קריאה שאין לה שומעים.

דוגמה: התחננתי שלא תעמיס על עצמה יותר מדי, כי בסוף היא תתמוטט, אבל היא לא הקשיבה לי. קולי היה **כקול קורא במדבר**.

משפט שלכם

7. לפני משורת הדין

משמעות: הקלה לגבי החוק המוחלט, נוהג בסלחנות ובמידת רחמים, היענות לבקשה מיוחדת.

דוגמה: לא סיימתי את העבודה בזמן, אבל המורה הסכימה לקבל את העבודה באיחור **לפני משורת הדין**.

משפט שלכם

8. מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה

משמעות: נוהג כלפי מישהו בהתאם לדרך שהוא נהג.
(בדרך כלל הכוונה למעשה רע, כנקמה.)

דוגמה: הוא קיבל את העונש שהגיע לו על המעשה שעשה. **מידה כנגד מידה.**

משפט שלכם

9. אִיפָּה וְאִיפָּה

משמעות: יחס בלתי-שווה כלפי בני האדם.

דוגמה: התלמידה התלוננה בפני המורה שנהגה כלפיה **איפה ואיפה**, משום שעל אותה תשובה נתנה לתלמידה אחרת ציון גבוה יותר.

משפט שלכם

10. בְּלִשׁוֹן סָגִי נְהוּר

משמעות: בלשון שכוונתה הפוכה, ההפך ממה שנאמר.

דוגמה: הפועל ישב כל היום בצל.
הוא מאוד חרוץ, **בלשון סגי נהור**.

משפט שלכם

הידעתם?

סגי = גדול, **נהור** = אור.

"אור גדול" הוא כינוי

לעיוור בלשון הפוכה.

קראו את הקטעים שלפניכם, והשלימו אותם בניבים שלמדתם.

בסוף כל קטע כתובים מספרי הניבים המתאימים לקטע.

קטע 1

כשדניאל הייתה בכיתה ג', היא התקשתה בקריאה. המורה אמרה לה שהיא חייבת להשתפר. אבל דברי המורה היו _____ . בחופשת הקיץ דניאל _____ להתאמן הרבה בקריאה. הקריאה שלה השתפרה, ולכן _____ . המורה שבחנה אותה בתחילת השנה, _____ .

(6,3,2,1)

קטע 2

החברים של אראל אומרים שהוא _____ , כי הוא מבין הכול במדעים, והוא גם מנגן בתופים ובגיטרה. הם טוענים, שזו הסיבה שהמורה אוהבת אותו יותר, ולכן היא נוהגת _____ . המורה אמרה: "אני נוהגת _____ : אני כועסת על מי שמפריע, ו _____ על מי שמתנהג יפה."

(9,8,5,1)

כתבו קטע קצר על כל נושא שתבחרו, ושבצו בו שלושה מטבעות לשון.

כעת התחלקו לזוגות, ובדקו את השימוש במטבעות הלשון באמצעות תשאול הדדי.

שיעור 7: מילים נרדפות

בכל מקבץ מתחו קו בין כל שתי מילים נרדפות. תוכלו להשתמש בצבעים שונים.

1. זקן
2. תן
3. מטר
4. תענית
5. נער
6. מתעורר
7. חמה
8. רקיע
9. נם
10. מהלומה
11. צוהר
12. כזב
13. עליז
14. קיר
15. תרדמה
16. חזר
17. נובל
18. חופש
19. אָפֶל
20. ארגז

שמיים
הב
ישן
מקיץ
עלם
שמש
קשיש
גשם
מכה
צום
שינה
שקר
חלון
שמח
שב
חירות
כותל
חשוך
קמל
תיבה

1. דין
2. זָמַר
3. בן
4. שר
5. דורון
6. זהב
7. קרקע
8. צנום
9. מורא
10. לשון
11. אבוקה
12. רחלה
13. חודש
14. שקט
15. זז
16. נשמה
17. עב
18. שבועה
19. עני
20. הָדוּם

1. צנוע
2. עדין
3. אנקול
4. ידיד
5. סוף
6. מדבר
7. עצוב
8. רוגז
9. הלל
10. רז
11. גמד
12. כוח
13. נקי
14. ירח
15. צחור
16. חיש
17. סומא
18. עזב
19. מרגיש
20. רטוב

שיעור 8: ביטויים

1. התודע

משמעות: הכיר לראשונה.

דוגמה: חברי ההרכב המוזיקלי **התוודעו** זה לזה בבית הספר למוזיקה.
משפט שלכם

2. אָזַר עַז

משמעות: "תפס אומץ".

דוגמה: לאחר תקופה ארוכה **אזרתי עוז** והתנצלתי בפניו על המעשה שעשיתי.
משפט שלכם

3. חָזַר לְאִיתָנוּ

משמעות: הבריא.

דוגמה: יובל היה חולה במחלה ממושכת, וכעת הוא **חזר לאיתנו**.
משפט שלכם

4. חִשְׁקָה נִפְשׁוֹ (ב-)

משמעות: רצה מאוד.

דוגמה: פתאום באמצע הלילה **חשקה נפשו** בגלידה.
משפט שלכם

5. נָפַל מִבְּטוֹ (על)

משמעות: עיניו נתקלו במשהו או במישהו.

דוגמה: הסתובבתי במכירת חצר, ופתאום **נפל מבטי** על קופסת תכשיטים יפהפייה מצופה לכה מבריקה. מיד קניתי לי אותה.

משפט שלכם

6. עָלָה בְּדַעְתּוֹ

משמעות: חשב על רעיון.

דוגמה: הטילו עליי לתכנן משחק לערב חֶבְרָתִי לקבוצה שלי בתנועה, ופתאום **עלה בדעתי** להכין "חבילה עוברת" עם משימות הקשורות לקורס ההדרכה שעברנו בחודש שעבר.

משפט שלכם

7. עָמַד בְּדַבּוּרוֹ

משמעות: קיים את הבטחתו.

דוגמה: המורה **עמד בדיבורו** ושחרר אותנו מוקדם בשיעור האחרון כדי שנספיק להגיע הביתה בזמן ולצפות במשחק הגמר.

משפט שלכם

8. רָאָה אֹר

משמעות: פורסם.

דוגמה: השנה **ראה אור** ספר השירים השלישי של המשוררת הנודעת.

משפט שלכם

9. שְׁאֵל בְּעֵצָתוֹ

משמעות: התייעץ עם מישהו, ביקש ממישהו עצה.

דוגמה: לפני שתשקיע בזה כסף, כדאי שתשאל בעצתו של בעל ניסיון.

משפט שלכם

10. אַרוּחָה דְשָׁנָה

משמעות: ארוחה גדולה ועשירה, ארוחה מלאה כל-טוב.

דוגמה: אחרי ארוחה דשנה אני תמיד מרגישה עייפות.

משפט שלכם

11. בְּרָכָה לְבִטְלָה

משמעות: השקעה שנעשתה לשווא, מאמץ שנידון לכישלון.

דוגמה: ניקיתי את הבית לקראת המסיבה, אבל זו הייתה ברכה לבטלה, כי כשנגמרה המסיבה וכולם הלכו, הייתי צריך לנקות שוב.

משפט שלכם

12. אֵלֶיהָ וְקוֹץ בָּהּ

משמעות: משהו טוב שיש בו חיסרון.

מצאתי שמלה יפהפייה, אבל אליה וקוץ בה –
חייבים לכבס אותה ביד.

משפט שלכם

הידעתם?

אליה היא הזנב השמן של הכבשה. באליה יש בליטה קטנה שבקצה שלה עוקץ, ויש קושי לגזוז את הצמר.

קראו את הקטעים שלפניכם, והשלימו אותם בביטויים שלמדתם.
בסוף כל קטע כתובים מספרי הביטויים המתאימים לקטע.

קטע 1

הספר שאחי כתב, _____ בשבוע שעבר, ורציתי להפתיע אותו.
_____ להזמין את כל החברים שלו אלינו הביתה ל _____
כשתכננתי את ההפתעה, _____ של חברה טובה שהפתיעה
את הוריה ביום הנישואין שלהם, והיא נתנה לי כמה עצות טובות וגם
הבטיחה שתעזור לי בהכנות. ביום המיועד היא _____ ידעתי
שהיא לא תאכזב אותי, כי כש _____ אליה לפני כמה שנים, היא
עזרה לי ללמוד למבחן, ומאז אני יודע שהיא אחת שעוזרת. ובכן, הפעם
היא עזרה לי בארגון ההפתעה ובהכנת האוכל, והכול היה מוכן בזמן.
כשאחי הגיע, כל האורחים כבר היו, וההפתעה הייתה מושלמת. זה היה
ערב בלתי-נשכח. כל הטרחה הזו לא הייתה _____.

(11, 10, 9, 8, 7, 6, 1)

קטע 2

דודתי _____ לאחר מחלה ממושכת, והחלטתי ללכת לבקר אותה.
כשנכנסתי לביתה, היא חיבקה אותי בחום ומיד הציעה לי את המאכלים
שאני אוהבת. ישבנו לאכול ודיברנו על כל מיני דברים. כשסיימנו, עזרתי
לה לפנות, ועד שהיא סיימה להכניס את הכלים למדיח, הסתובבתי קצת
בדירה. _____ על הספר החדש של הסופר האהוב עליי, אשר
_____ לא מזמן ו _____ מאוד. היססתי והתלבטתי כמה
דקות אבל לבסוף _____ וביקשתי שתשאיל לי אותו. "בשמחה!"
השיבה דודתי האהובה ומיד נתנה לי את הספר. "את יכולה להשאיר אותו
אצליך," הוסיפה בחיוך. בסתר ליבי חשדתי שהיא קנתה אותו בשבילי כי
ידעה שהוא הסופר החביב עליי. "את יודעת," אמרתי לה לפני שהלכתי,
"אין עוד דודה כמוך בכל העולם כולו!" התחבקנו ונפרדנו לשלום.

(8, 5, 4, 3, 2)

העשרה מתחומי דעת עתירי מלל

העתיקו לכאן מילים וביטויים שפגשתם לראשונה במהלך השבועות האחרונים. כתבו את הפירוש של כל אחד מהם, וכתבו משפט שיהיו בו הביטוי או המילה.

1. _____ - _____

2. _____ - _____

3. _____ - _____

4. _____ - _____

5. _____ - _____

6. _____ - _____

7. _____ - _____

8. _____ - _____

9. _____ - _____

10. _____ - _____

השלימו את הקטע שלפניכם במטבעות לשון, בביטויים ובניבים שלמדתם. שימו לב, כמה מהם הם משיעור 2.

_____ התרעתי על הסכנה ליד בית הספר. ראיתי ש_____ :
 אי-אפשר לראות את התמרור המורה שילדים עוברים כאן, ואפילו התמרור
 "עצור" קצת מוסתר בגלל ענפי העץ. רציתי _____ . אבל דבריי
 היו _____ . כשהרגשתי ש_____ , החלטתי לפתוח
 בשביתה, וגייסתי את כל התלמידים בשכבה שלי. הצלחנו במשימה:
 סידרו את התמרורים. _____ , ואפילו המורה שלי _____ .

לפניכם קטע ללא מילות קישור. כתבו אותו מחדש, והשתמשו במילות קישור מתאימות. תוכלו להיעזר במילים שבטבלה בשיעור 5.

אתמול בערב נפגשתי עם חברים. ישבנו ודיברנו. מישהו הציע שנצא
 לבלות. במשך חצי שעה התווכחנו לאן ללכת. כל אחד הציע בילוי אחר.
 החלטנו ללכת לסרט. זה מה שהרוב רצו בהצבעה. הגענו לקולנוע, והתברר
 שאיחרנו: הסרט התחיל. לא היה טעם להיכנס. החלטנו לקנות כרטיסים
 להצגה הבאה. בינתיים שיחקנו מחבואים בגינה הציבורית הסמוכה. כך
 העברנו את הזמן עד שהתחיל הסרט. נהנינו מכל הערב.

כתבו את המשמעות של כל אחת מהמילים המודגשות במשפטים שלפניכם. היעזרו בשורשים ובמשפחות מילים.

- ציפורים רבות **חורפות** בארצנו.

הפירוש: _____

- יש נחליאלים **מקננים** בארץ, בעיקר בבקעת החולה ובבקעת הירדן.

הפירוש: _____